

Olvassunk Orwellt!

George Orwell neve hallatán az olvasók zömének az *1984* és az *Állatfarm*, az író két legismertebb könyve juthat eszébe, s talán kevesebben találkoztak más műveivel, pedig Eric Arthur Blairot (a szerző valódi neve) megihlették mind Párizsban és Londonban, valamint Indiában töltött évei, mind a spanyol polgárháborúban szerzett tapasztalatai.

Első, magyarul 1948-ban kiadott könyve, a *Tragédia Burmában* (eredeti megjelenés 1934) a brit gyarmati rendőrség helyettes felügyelőjeként végigszolgált éveiből ihletődik. Az Indiában 1903-ban született Orwell már gyermekként Angliába kerül a családjával, ám érettségi után nem jut egyetemi ösztöndíjhoz, ezért visszatér szülőföldjére, ahol 1922-től 1927-ig dolgozik a rendőrségnél. Ez az öt év bőven elegendő ahhoz, hogy teljesen kiábránduljon a gyarmati rendszerből és politikából. Könyvének főhőse, John Flory, a fakereskedő és Verasvami doktor barátja az, aki végül U Po Kjin, „a felső burmai Kjauktada körzet főbiztosa” ármánykodásainak esik áldozatul. A főhős nemcsak az arcát elcsúfító anyajegy miatt lóg ki a gyarmatosítók sorából, hanem azért is, mert legtöbbjüktől eltérően nem viseltetik zsigeri utálattal a burmai őslakosok iránt. Többek között Verasvami doktorhoz fűződő barátsága miatt is konfliktusba kerül a többiekkel, hiszen miközben a brit „úriemberek” minden gátlás nélkül tartanak burmai szeretőket, annak gondolata már elviselhetetlen

számukra, hogy egy burmai a klubjuk tagja legyen, pedig erre a tagságra az először csak névtelen levelekkel, vádaskodásokkal machináló U Po Kjin főbiztos is áhítozik. Bár a brit felsőbb hatóságok jelzik ugyan, hogy jónéven vennék egy-egy burmai befogadását, Verasvami doktor klubtagságát később Flory maga is egyfajta daczból javasolja. Pedig a doktor el se járna a klubba, maga a tagság, az ebből fakadó presztízs jelentene számára védelmet az áskálódó főbiztos ellen, aki szintén tudja ezt, ezért választja ki Floryt is céltáblájául, éppen akkor, amikor annak kőkemény kopromisszumok árán ugyan, de valamiféleképpen rendeződne az élete. A tűnődő, töprengő Flory számára ugyanis egyfajta meg-

váltást jelentene egy társ, akit Elizabeth Lackersteenben vél megtalálni, miután megtudja, hogy a lány Párizsból érkezett Burmába. Florynak Párizs a művészeteket és a Marcel Prousttal folytatott beszélgetéseket jelenti, nem tudja, és nincs is honnan megtudnia, hogy Elizabeth – akit felületes, de festeni imádó anyja rángat el a városba – épp anyja miatt irtózik mindattól, amit a művészet jelent. Irtózik a lány a burmaiaktól is, akikkel s a kultúrájukkal oly lelkesen ismertetné meg Flory. Elizabethnek azonban nincs választása, férjet kell fognia magának, s ez egyre sürgősebbé válik, ahogyan nagybátyja előbb csak zaklatja, majd kis híján megerőszkolja... S ha a művészetről és a bennszülöttekről nincs is azonos véleményük, a vadászat például közös pont Flory és Elizabeth között. Egészen addig, ameddig meg nem érkezik a katonai rendőrségtől Verrall, úgy tűnik, egy pár lesznek. Verrall, aki neve mellett a „méltóságos” címet viseli, jobb partinak tűnik emiatt Elizabeth nagynénje számára, mint Flory, aki – mint azt elmondja Elizabethnek – „burmai nőt tart”. Az, hogy saját férje alkoholist, és maga is tart néhány burmai nőt, a nagynéni számára mintegy természetes... A lány valamelyes sikerrel fel is kelti a férfi figyelmét, azonban nemcsak a várt lánykérés marad el, de Verrall búcsú nélkül, szökve távozik, a vonatot is elindíttatja hamarabb, s ez a szökés éppúgy menekülés neki a házasságtól, mint a hitelezőitől. Ezt követően Flory ismét előlép a megfelelő férjjelöltté, azonban a templomban kitört botrány, melyet Ma Hla Maj, a főhős – Elizabeth feltűnésekor kirúgott – burmai szeretője okoz, nemcsak a

házasságot teszi lehetetlenné, hanem a továbbélést is... A háttérben pedig ismét csak az intrikázó U Po Kjin főbiztos, akinek végül sikerül elérnie egyik vágyott célját, klubtag lesz...

A *Tragédia Burmában* azonban nemcsak Flory öngyilkossága miatt tragikus, hanem több, kisebb tragédiát sorjáz, hiszen mind a fő-, mind a mellékszereplők megélik egyéni tragédiáikat. Az elnyomott burmaiak éppúgy, mint a félvér szereplők, akiknek végképp nincs helyük sem a gyarmatosítók, sem a gyarmatosítottak társadalmában, de a gyarmatosító szereplők közül is szinte minden alak kisiklott valahol. Orwell társadalomkritikája Flory és Verasvami doktor párbeszédeiben csillan fel, ezekben ugyanis ki-ki a sajátjainak tart görbe tükröt, míg Flory például a gyarmatok kiszipolyozását, addig Verasvami saját népének elmaradottságát ostorozza. A könyv ajánlója szerint Flory az 1984 Winstonjának előképe, s bár mindketten a szerelemben keresnének egyfajta kiutat az őket megnyomorító rendszer zsarnokságából, mindketten kötnének valamiféle különbékét, ez egyiküknek sem adatik meg,

A *Tragédia Burmában* 2022-ben Orwell *A fikusz és az Antikrisztus* című regényével (ennek főhőse, Gordon Comstock otthagyja állását egy sikeres reklámügynökségnél, és egy antikváriumban lesz eladó, egyetlen vágya pedig, hogy elismert költő legyen) jelent meg egy kötetben az Európa Könyvkiadónál, a kötetet az érdeklődők kikölcsönözhetik a Gheorge Şincai Bihar Megyei Könyvtárból.

Fried Noémi Lujza